כרת דיממא לרבי לית ליה אלמה לא משכחת לה דאכל אומצא וחנקיה ומית אי נמי א)דאכל סמוך לשקיעת החמה דלא הוה שהות לכפורי ליה: אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח: הא גופא קשיא קתני אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח והדר תני מה בין ישראל לכהנים ולכהן משוח אמר רב יהודה [א]הכי קאמר אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות ואין חילוק ביניהן ומה בין ישראל לכהנים ולכהן משוח אלא שהפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו וכו' ומני רבי יהודה היא ב)דתניא [1]וכפר את מקדש הקדש זה לפני ולפנים את אהל מועד זה היכל מזבח כמשמעו יכפר אלו עזרות כהנים כמשמעו עם הקהל אלו ישראל יכפר אלו הלוים הושוו כולן לכפרה אחת שמתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות דברי ר' יהודה רבי שמעון אומר כשם שדם שעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל על טומאת מקדש וקדשיו כך דם הפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו וכשם שוידויו של שעיר המשתלח מכפר על ישראל בשאר עבירות כך וידויו של פר מכפר על הכהנים בשאר עבירות ולרבי שמעון הא ודאי הושוו מאי הושוו דבני כפרה נינהו מיהו כל חד וחד מכפר בדנפשיה מאי טעמיה דרבי שמעון דכתיב [2]ולקח את שני השעירים איתקש שעיר המשתלח לשעיר הנעשה בפנים מה שעיר הנעשה בפנים אינו מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו דכתיב ביה [3]אשר לעם אף שעיר המשתלח אינו מכפר על הכהנים בשאר עבירות ורבי יהודה אמר לך להכי איתקש ג)[ב]שיהו שוים במראה ובקומה ובדמים הוא דאתא מאן תנא להא דתנו רבנן ושחט את שעיר החטאת אשר לעם שאין הכהנים מתכפרין בו ובמה מתכפרין בפרו של אהרן יכול לא יתכפרו בפרו של אהרן שהרי כבר נאמר [4]אשר לו מעתה אין להן כפרה כשהוא אומר יכפר על הכהנים מצינו להן כפרה במה הן מתכפרין מוטב שיתכפרו בפרו של אהרן שהרי הותר מכללו אצל ביתו ואל יתכפרו בשעיר הנעשה בפנים שלא הותר מכללו אצל ביתו ואם נפשך לומר הרי הוא אומר [5]בית אהרן ברכו את ה' בית הלוי ברכו את ה' יראי ה' ברכו את ה' מאן תנא אמר ר' ירמיה דלא כר' יהודה ד)דאי ר' יהודה האמר כהנים יש להן כפרה בשעיר המשתלח ומני ה)רבא אמר ר' שמעון היא דאמר כהנים אין להם כפרה בשעיר המשתלח אביי אמר אפי' תימא ר' יהודה הכי קאמר מעתה אין להם כפרה בטומאת מקדש וקדשיו כשהוא אומר יכפר על הכהנים מצינו שיש להן כפרה בשאר עבירות וכמו דמצינו שיש להן כפרה בשאר עבירות כך יש להן כפרה

בטומאת

ומקשינן **וכרת דיממא לרבי לית ליה.** בתמיה. והא בהדיא כתיב כרת דיממא דכתיב בין בעינוי בין במלאכה בעצם היום הזה (ויקרא כג): **וחנקתיה.** שלא עבר עליו רגע מן היום לאחר עבירתו: **סמוך לשקיעת החמה.** עם צאת היום שלא עבר רגע ביום אחר העבירה: **דתניא חומר בשעיר כו'** לא גרסינן לה: **וכפר את מקדש הקדש.** בעבודת פר ושעיר של יום הכפורים כתיב המכפרת על טומאת מקדש וקדשיו: **זה לפני ולפנים.** על טומאה שאירעה לפני ולפנים כגון נטמא לפני ולפנים ושהה כדי השתחואה דמחייבת ליה על שהייתו כדמפרש בפ' שני (לקמן דף טז:): **זה היכל.** אם נטמא בהיכל: (א) **זה מזבח.** מזבח הזהב אם הקטיר קטורת בטומאה ובשהייה: **אלו העזרות.** נכנס לעזרה בטומאה: **הושוו כולן בכפרה אחת.** בהאי יכפר בתרא השוה כהנים לוים וישראלים מלמד שכולן מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות דאילו בטומאת מקדש וקדשיו ליכא למימר דהושוו שהרי הפר מכפר על הכהנים ושעיר הפנימי על ישראל: **ר' שמעון אומר כשם שדם השעיר.** לבדו מכפר על ישראל בטומאת מקדש בלא שום וידוי שהרי אין שום וידוי בשעיר הפנימי כך דם הפר לבדו בלא וידוי מכפר על הכהנים בטומאת מקדש ואייתר ליה וידוי הפר לשאר עבירות: **הא ודאי הושוו.** בכפרה אחת ואי בשאר עבירות לא הושוו במאי הושוו: ומשני **הושוו דבני כפרה נינהו.** לכך הושוו ללמדך שיש לכולם כפרה בין בטומאת מקדש בין בשאר עבירות: **מיהו כל חד בדנפשיה.** אלו בפר ואלו בשעיר: **אשר לעם.** ולא לכהנים: **הותר מכללו.** מכלל שאמר אשר לו דמשמע לו ולא לאחרים הותרו: **אצל ביתו.** דכתיב (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו: **ואם נפשך לומר.** להקשות כלום על המדרש הזה. ולקמיה [יד.] מפרש מה יש לו להקשות: **הרי הוא אומר כו'.** ע"כ המקרא מלמדך שמתכפרים בפרו של אהרן שנאמר בית אהרן ברכו את ה' הרי כל הכהנים קרויין ביתו הרי הם בכלל ובעד ביתו: **מאן תנא.** להא מתניתא דקתני מעתה אין להן כפרה דמשמע דאם לא בפר יתכפרו אין להם כפרה כלל: **דלא כרבי יהודה.** אלא כר"ש דאמר כל כפרותיהן בפר תלויות דאי רבי יהודה א"נ לא מכפרי בפר אית להו כפרה מיהת בשעיר המשתלח בשאר עבירות: **אביי אמר כו' והכי קאמר מעתה אין להם כפרה**

בטומאת

אתי שפיר דלא קאמר כגון שמת קודם שנשתלח השעיר או כגון דליכא שעיר המשתלח כדאמר לעיל (דף ח:) ונפקא מינה היכא דלא עבד חילון וי"מ דיום הכפורים בלא שעיר המשתלח מכפר לגמרי ונפקא מינה דשעיר מכפר מיד ויום הכפורים אינו מכפר עד שתחשך למוצאי יום הכפורים כדתניא חומר בשעיר מביום הכפורים שהשעיר מכפר מיד ויום הכפורים עד שתחשך חומר ביוה"כ מבשעיר שיום הכפורים מכפר בלא קרבן מה שאין כן בשעיר והא דנקט כגון דחנקתיה אומצא לאו דוקא אלא הוא הדין שמת בו ביום ולרווחא דמילתא נקטה ו)אי נמי אפילו לא מת בו ביום אלא אחר כמה ימים וכגון דעבד סמוך לשקיעת החמה: **וכפר את מקדש הקדש זה לפני ולפנים.** פירש בקונטרס דבטומאת לפני ולפנים ובטומאת היכל איירי וקשה דאמאי צריך קרא לכולהו הא לקמן פ"ב (דף טז:) גבי כרת לא מצריכין אלא חד קרא לכולהו ושמא כיון שהושוו לענין כפרה הושוו לכל דבר ומיהו קשיא שצריך לדחוק הקונט' לפרש מזבח כמשמעו כגון שהקטיר עליו בטומאה וא"כ היינו טמא ששימש ולא מצינו שיכפר שעיר הפנימי על כהן ששימש בטומאה ועוד אי בטומאת מקדש וקדשיו איירי הכא לרבי יהודה מאי קאמר לעיל (דף ח.) רבי שמעון ממקומו הוא מוכרע הא אפי' לרבי יהודה נמי ממקומו מוכרע ועוד דבס"פ הוציאו לו (יומא דף סא.) מייתי לה אמתניתין דוכן בהיכל וכן במזבח הזהב דמתני' לענין הזאה ע"כ נראה דבהזאה איירי ולפני ולפנים היינו על בין הבדים וההיכל היינו על הפרכת ומזבח היינו מזבח הזהב ועזרות היינו שירי הדם שהיה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון שהיה בעזרה כדתנן באיזהו מקומן (זבחים מז.) ומיהו קשיא הא דנקט עזרות ה"ל למימר עזרה ועוד דהזאות כולהו כתיבי בהדיא בפרשה ולעיכובא לא איצטריך דנפקא לן בפרק איזהו מקומן (שם דף נג:) ובפרק הוציאו לו (יומא דף ס:) וכלה וכפר אם כלה כיפר ואם לא כלה לא כיפר וי"ל דאיצטריך האי קרא דכהן משוח ומרובה בגדים יכול לעשות כן לפי שכל הפרשה כתיב בה אהרן וכן תניא בת"כ וכפר הכהן אשר ימשח מת"ל לפי שכל הפרשה כולה אמור בה אהרן לכן כתיב וכפר את מקדש הקדש וגו' שכל משוח ומרובה בגדים צריך לעשות כן: **הושוו כולן לכפרה אחת.** אבל לשעיר הפנימי לא הושוו דכתיב אשר לעם ודרשינן בסמוך ולא לכהנים: **ואיתקש שעיר המשתלח לשעיר הנעשה בפנים.** תימה דבפ"ב דכריתות (דף כה:) גבי חטאים דומיא דפשעים פריך האי בשעיר הנעשה בפנים הוא דכתיב והשתא לגמר מיניה שעיר המשתלח דהא איתקש:

כולן

עין משפט נר מצוה

נא א מיי' פ"א מהל' תשובה הלכה ב:

נב ב מיי' פ"ה מהל' עבודת יוה"כ הל' יד:

מוסף רש"י

וכפר את מקדש הקדש. אחר שגמר כל ההזאות והיה נוטל מדם הפר ומדם השעיר הנעשה בפנים ומכפר על טומאת מקדש וקדשיו שהיתה בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף, בין לפני ולפנים בין דהיכל בין דעזרות ומכפר דם השעיר על ישראל ודם הפר על הכהנים (מנחות צב.). **זה לפני ולפנים.** מכפרת עבודה זו על הטומאה שאירעה בפנים, דפר ושעיר של יוהכ"פ מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו (חולין קלא:) כפר בדמים הללו על טומאה שאירעה לפני ולפנים אם נכנס אדם שם בטומאה ואין בה ידיעה בסוף אבל הוה ליה ידיעה בתחלה וילפינן מקראי בפ"ק (ז:) שעיר זה תולה עליה להגין מן היסורין עד שיודע לו ויביא בעולה ויורד (יומא סא.). **זה היכל.** על טומאה שאירעה בהיכל (שם). **מזבח כמשמעו.** על טומאה שאירעה לאדם במזבח ושהה כדי השתחויה, שזהו שיעור שהייה למי שנטמא בעזרה (שם) או: על מי שעבד בטומאה במזבח בלא חיוב מקדש, כגון נטמא במקדש דעבד בלא שהייה דאין כאן טומאת מקדש, דהיכא דנטמא בעזרה קי"ל הלכה למשה מסיני דלא מחייב עד שישהה כדי השתחואה (חולין קלא:) או: שמכפרים על טומאה שנגע במזבח וכגון שהיתה לו ידיעה בתחלה כשנטמא ונעלם ממנו טומאה זו או העלם קודש ונגע בו ושעיר הנעשה בפנים מכפר עד שיודע לו ויביא קרבן עולה ויורד (מנחות צב. מכת"י). **יכפר אלו עזרות.** על טומאה שאירעה בעזרה (שם). **כהנים כמשמעו כו'.** על הכהנים ששגגו ונכנסו טמאים לעזרה וכן לוים וישראלים ועבדים, קראי יתירי קדריש (שם). **הושוו כולן.** בהאי יכפר בתרא, כהנים לוים וישראלים, ובטומאת מקדש וקדשיו אי אפשר להשוותן שהרי הפר מכפר על הכהנים והשעיר הנעשה בפנים על ישראל, ובאיזה כפרה הושוו, מלמד שכולם מתכפרים בוידוי של שעיר המשתלח בשאר עבירות (יומא סא. וכעי"ז מנחות שם). **ר' שמעון אומר.** אין דודאי בהא אמינא כוותך דכשם שמתכפרין בשעיר הנעשה בפנים וכו', אבל בהא לא אמינא כוותך דכשם שודוי כו' (מנחות צב.). **כשם שדם שעיר כו'.** ואין עמו ודוי, כך **דם הפר.** בלא ודוי מכפר על הכהנים בטומאת מקדש וקדשיו (יומא סא.). **ולר' שמעון.** דאמר דאין הכהנים מתכפרין בשעיר המשתלח, הא קתני ברייתא להושוו כולם שמתכפרים בשעיר (מנחות צב.). **כל חד וחד מכפר בדנפשיה.** ישראל בוידוי השעיר והכהנים בוידוי הפר (שם). **שיהו שוים במראה.** שיהן לבנים או שחורים או סמוקים (יומא סב. ובהגהות הב"ח: שחומים).

מסורת הש"ס

א) [גי' התוס' בע"א דעבד וכן בסוף דבריהם גירסת' דעבד], ב) יומא סא. חולין קלא: מנחות לב., ג) [יומא סב.], ד) [יומא סו.], ה) [יתכן להיות רבה], ו) רש"ל וקאמר אפילו,

תורה אור השלם

1. וְכִפֶּר אֶת מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ יְכַפֵּר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל כָּל עַם הַקָּהָל יְכַפֵּר: ויקרא טז לג
2. וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם וְהֶעֱמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְיָ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא טז ז
3. וְשָׁחַט אֶת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וְהֵבִיא אֶת דָּמוֹ אֶל מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת: ויקרא טז טו
4. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ: ויקרא טז ו
5. (יט) בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת יְיָ בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת יְיָ: (כ) בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת יְיָ יִרְאֵי יְיָ בָּרְכוּ אֶת יְיָ: תהלים קלה יט-כ

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה זה היכל וכו' בהיכל הס"ד ואח"כ מ"ה מזבח זה מזבח הזהב כצ"ל:

רבינו חננאל

וביממא נמי כגון דעבד סמוך לשקיעת החמה דלא הוה שהות ביום לכפורי ליה אי נמי דעד דהוה אכיל חנקתיה אומצא ומית: תנא א) חומר בשעיר מיוה"כ. שהשעיר מכפר מיד ויוה"כ אינו מכפר עד שתחשך. חומר ביוה"כ שיוה"כ מכפר בלא קרבן. והוא דהוה שהות ביום לכפורי ליה מה שאין כן בשעיר: **מתני'** אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח כו'. ותירצה רב יהודה הכי אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח מתכפרין בשעיר המשתלח. ואין חלוקה בהן. מה בין ישראל לכהנים לכהן משוח אלא ב) שדם הפר מכפר על הכהנים בטומאת מקדש וקדשיו. ומני ר' יהודה היא. דתניא וכפר את מקדש הקדש זה לפני ולפנים כו' ר' שמעון אומר כשם שדם השעיר הנעשה בפנים כו'. מאי טעמא דר' שמעון דכתיב ולקח את שני השעירים וגו' אתקש שעיר הנעשה בפנים לשעיר המשתלח. מה שעיר הנעשה בפנים אינו מכפר על טומאת מקדש וקדשיו אלא על ישראל בלבד. שנאמר ושחט את שעיר החטאת אשר לעם. לעם ישראל ולא לכהנים. אף שעיר המשתלח אינו מכפר (אלא) על הכהנים בשאר עבירות. ור' יהודה אמר לך האי קרא דכתיב שני השעירים שיהו שוין במראה ובקומה ובדמים הוא דאתא. מאן תנא להא דתנו רבנן ושחט את שעיר החטאת אשר לעם. שאין הכהנים מתכפרין בו. ובמה מתכפרין בפרו של אהרן כו'. ואמר ר' ירמיה דלא כר' יהודה. דאי ר' יהודה האמר כהנים יש להם כפרה בשעיר המשתלח שהוא של עם. רבא אמר האי תנא ר' שמעון היא. אביי אמר אפילו תימא ר' יהודה היא והכי קאמר מעתה אין להם כפרה בטומאת מקדש וקדשיו וכו' ופשוטה היא. ואקשינן ולר' שמעון הא ודאי אשוינהו קרא לכהנים ללוים ולישראלים. שנאמר ועל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר. ופרקי' ודאי השוו דבני כפרה נינהו וכל חד וחד בדידיה קמיכפר. הני בפר והני בשעיר.

א) כ"ה גירסת רבינו כאן בגמ' דמביא הך ברייתא שבתוספתא וירושלמי סוף יומא והיא הגירסא שמחקה רש"י ועי' רשב"א. ב) עי' רש"י לעיל ב' ע"ב ד"ה אלא שהפר.

בטומאת מקדש וקדשיו במה הם מתכפרין מוטב שיתכפרו בפרו של אהרן שהרי הותר מכללו אצל ביתו ואל יתכפרו בשעיר הנעשה בפנים שהרי לא הותר מכללו ואם נפשך לומר הרי הוא אומר [1]בית אהרן ברכו את ה' וגו' (א) ומאי אם נפשך לומר וכ"ת [2]ביתו כתיב כולן קרויין ביתו שנא' בית אהרן ברכו את ה' (ב) יראי ה' ברכו את ה' והאי [3]אשר לעם להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה דקאמר רחמנא מדעם ליהוי ההוא [4]מומאת עדת בני ישראל נפקא והאי אשר לו להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה [א]לכדתניא [ג][א]משלו הוא מביא ואינו מביא משל צבור יכול לא יביא משל צבור שאין הצבור מתכפרין בו אבל יביא משל אחיו הכהנים שאחיו הכהנים מתכפרין בו °ת"ל [5]אשר לו יכול לא יביא ואם הביא כשר ת"ל שוב אשר לו הכתוב [ב]שנה עליו לעכב תנא הכי קא קשיא ליה מאי שנא בדעם דלא מכפר דלא קא חסרי ביה ממונא דכתיב אשר לעם בדאהרן נמי לא קא חסרי ביה ממונא וקאמר כולן קרויין ביתו בשלמא לר"ש היינו דכתיב תרי וידוין ודם הפר חד כנגד שעיר הנעשה בפנים וחד כנגד שעיר הנעשה בחוץ וחד כנגד שעיר המשתלח אלא לר' יהודה תרי וידוין ודם הפר ל"ל בחד וידוי ודמו סגיא אחד לו ואחד לביתו כדתנא דבי רבי ישמעאל כך היא מדת הדין נוהגת מוטב יבוא זכאי ויכפר על החייב ואל יבוא חייב ויכפר על החייב:

הדרן עלך שבועות שתים

ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע [ב]נטמא וידע ונעלמה ממנו הטומאה וזכור את הקדש נעלם ממנו הקדש וזכור את הטומאה נעלמו ממנו זה וזה ואכל את הקדש ולא ידע ומשאכל ידע הרי זה בעולה ויורד נטמא וידע ונעלמה ממנו טומאה וזכור את המקדש נעלם ממנו מקדש וזכור את הטומאה נעלם ממנו זה וזה ונכנס למקדש ולא ידע ומשיצא ידע הרי זה בעולה ויורד: [ג]אחד הנכנס לעזרה ואחד הנכנס לתוספת העזרה (ד)[ד]שאין מוסיפין (ה)על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים וסנהדרין של שבעים ואחד [ה]ובשתי תודות (ו)ובשיר ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהן וכל ישראל אחריהם:

הפנימית

(ז) **בטומאת מקדש וקדשיו כשהוא אומר.** על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר ולימד שהושוו כולם לכפרה אחת בשעיר המשתלח לרבי יהודה מצינו שיש להם כפרה בשאר עבירות כי היכא דחס רחמנא למיכתב עלייהו כפרה בשאר עבירות אית לן למילף מינה דיהיב להו נמי כפרה בטומאת מקדש ובמה הן מתכפרים כו': **מאי אם נפשך לומר.** מה היה לו להקשות שהוזקק להביא מקרא זה: **וכי תימא ביתו כתיב.** ולא שאר כהנים: **להכי הוא דאתא.** שלא יתכפרו בו כהנים: **מדעם ליהוי.** משל צבור ולא משל (ג) כהן גדול לפי שהפר בא משלו הוצרך לומר בשעיר משל צבור: **להכי הוא דאתא.** שלא יתכפרו בו אחרים שהוזקקת להביא מקרא שיתכפרו בו כהנים: **ת"ל אשר לו.** תלתא כתיבי בפר: **אשר לו.** תניינא: **תלמוד לומר אשר לו.** השלישי לעכב: **הכי קשיא ליה.** דקאמר יכול לא יתכפרו בפרו של אהרן שהרי כבר נאמר אשר לו לומר שאינו בא משל כהנים וכיון שאין חסירין בו ממון לא נתכפרו בו דמאי שנא בשעיר הפנימי דלא מכפרו ביה כדילפינן מאשר לעם יתירא משום דלא חסרו בו ממונא שלא נקנה משלהם: **היינו דאיכא תרי וידויי.** בפר ומתן דמו תרי וידויי דכתיב תרי זימני וכפר בעדו ובעד ביתו ואמר מר (יומא דף לו:) בכפרת דברים הכתוב מדבר שהרי עדיין לא נשחט הפר ואיכא מתן דמו הרי ג' כפרות לכפר על ג' עבירות שהכהנים מתכפרין בפר כנגד שלש עבירות שישראל מתכפרין בשעירים: **חד כנגד שעיר הנעשה בפנים.** לתלות על שיש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף: **וחד כנגד שעיר החיצון.** לכפר על שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף: **וחד כנגד שעיר המשתלח.** לכפר על שאר עבירות: **בחד וידוי ודמו סגי.** חד כנגד שעיר הפנימי וחד כנגד שעיר החיצון: **יבוא זכאי ויכפר על החייב.** לפיכך מתודה וידוי ראשון עליו ועל ביתו ולאחר שנעשה זכאי בוידוי מתודה עליו ועל אחיו ולעולם תרוייהו חדא כפרה נינהו:

הדרן עלך שבועות שתים

ידיעות. שהן ארבע. כבר פירשתי' בפרק ראשון במשנה (דף ג.): **נטמא וידע.** שנטמא או בשעת טומאה או אחרי כן: **אחד הנכנס לעזרה ראשונה ואחד הנכנס לתוספת.** שהוסיפו עליה אחרי כן: **שאין מוסיפין כו'.** לפיכך היא קדושה כראשונה: **אלא במלך כו'.** כולהו יליף מקראי (ח): **ובשתי תודות.** מפרש בגמרא [טו.] שני לחמי תודה והיו נושאין אותם בהיקף סביב: **ובשיר.** מפרש בגמרא:

פנימית

כולן קרויין ביתו. תימה ולוים במה יתכפרו אי בשל צבור אשר לעם כתיב ולוים לא מיקרו עם למ"ד ופלוגתא היא בפרק הזרוע (חולין דף קלא:) ואי בשל אהרן לא איקרו ביתו וכ"ת כיון דאשכחן שיש להן כפרה דכתיב וכפר אית לן למימר דלא אתי אשר לעם אלא למעוטי כהנים ויתכפרו בשל צבור אם כן מצינו בשעיר של עם שהותר מכללו: **האי** מיבעי ליה לכדתניא כו'. ומדאיצטריך קרא לומר דלא מייתי משל כהנים אלמא מתכפרין בו ומשני תנא הכי קא קשיא ליה כו' וקרא איצטריך שלא תאמר כיון שמצינו שיש להן כפרה יתכפר בשלו ויביא משלהן אבל קצת תימה דמאי פריך נימא דהא דדרשינן דלא מייתי משל כהנים היינו לבתר דקים לן דכהנים מתכפרין בו: **שנה** עליהן הכתוב לעכב. ואם תאמר ונוקי אשר לו תניינא לעכב משל צבור ושלישי למצוה משלו ולא משל כהנים וי"ל דסברא הוא למידרש מעיקרא למצוה קודם דנדרוש לעכב וכן מוכח בפ"ק דזבחים (דף ז:) ובכמה דוכתי: **דלא** מחסרי ממונא דכתיב אשר לעם. אע"ג דהאי נפקא לן מומאת עדת בני ישראל מ"מ אשר לעם משמע משל עם אלא מדאייתר מוקמינן ליה שאין הכהנים מתכפרים בו ולא מיבעיא למ"ד במסכת שקלים (דף ג) ובמנחות (דף כא:) שאין הכהנים מצווין לשקול דודאי לא אתי מדידהו אלא אפילו למ"ד שמצווין לשקול והשעיר בא מתרומת הלשכה מ"מ אם חסרו מעות הלשכה ובאו לגבות לצורך שעיר אין גובין משלהן או אם בא אחר וזיכה שעיר לצבור כשר אע"פ שלא זכו בו כהנים: **בדאהרן** נמי לא מחסרי ממונא. תימה מ"מ ע"כ כיון שמצינו שיש להן כפרה בכל מה שיש כפרה לאחרים מדכתיב יכפר לא מצינו לאוקומה אלא בשל אהרן מאחר שנתמעטו משל צבור מדכתיב אשר לעם ולא גמרינן מיניה דגלי קרא וי"ל דאשר לעם משמע נתינת טעם משום שהוא משל עם ואם היו מתכפרים משל אהרן אע"ג דלא מחסרי ממונא א"כ אין הטעם נכון: **וקאמר** כולן קרויין ביתו. והשתא על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף שמכפרים שעירי רגלים מתכפרים נמי כהנים אע"ג דלא מחסרי ממונא הואיל ומצינו בשל אהרן מתכפרין אע"ג דלא מחסרי ממונא ועוד דדוקא ביום הכפורים הוא דמצרכי' ריבויא לפי שמצינו חילוק בכפרה בין ישראל לכהנים: **שני** וידוין ודם הפר. משמע שמתכפרין הכהנים בב' וידוין א"כ מתניתין דיומא דפרק אמר להן הממונה (דף לה:) דקתני בוידוי ראשון אני וביתי ותו לא ובשני אני וביתי ובני אהרן לא מתוקמא כרבי שמעון דלדידיה בוידוי ראשון נמי הל"ל ובני אהרן ותימה דהא רבא מוקי לה התם וידוי דשעיר המשתלח כר' שמעון ומסתמא כל הנהו מתני' דוידוין אתו נמי כר' שמעון וי"ל דאפילו ר' שמעון מודה שאינו מזכיר בהדיא בני אהרן עד שיראה כזכאי:

הדרן עלך שבועות שתים

ידיעות הטומאה. מתוך פ"ה משמע שרוצה לפרש כולה מתניתין בידיעה גמורה שפירש וידע שנטמא ואע"ג דמוקמא מתניתין כרבי דאמר דידיעת בית רבו שמה ידיעה מ"מ נקטה לה במתניתין סתם ידיעה אע"ג דלא צריך והמדקדק יכול לפרש כולה מתניתין בידיעת בית רבו:

ארבעי

מסורת הש"ס

א) יומא נא:, **ב)** [צ"ל אשר לו משלו], **ג)** [מנחות יט: וש"נ], **ד)** סנהדרין ב. [ודף יד: סוטה מה.], **ה)** [עי' תוס' לקמן ריש דף טו. ד"ה שאין], **ו)** [עי' תוס' פסחים סד. ד"ה קראו], **ז)** [שייך לעמ' יג:], **ח)** [ע"ב],

◆

תורה אור השלם

1. (יט) בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת יְיָ בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת יְיָ: (כ) בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת יְיָ יִרְאֵי יְיָ בָּרְכוּ אֶת יְיָ: תהלים קלה יט-כ

2. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ: ויקרא טז ו

3. וְשָׁחַט אֶת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וְהֵבִיא אֶת דָּמוֹ אֶל מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת: ויקרא טז טו

4. וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי שְׂעִירֵי עִזִּים לְחַטָּאת וְאַיִל אֶחָד לְעֹלָה: ויקרא טז ה

5. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ: ויקרא טז יא

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' וגו' מאי אם כצ"ל ואות ו' נמחק: (ב) שם בית אהרן ברכו את ה' בית הלוי ברכו את ה' יראי ה': (ג) רש"י ד"ה מדעם כו' משל יחיד כהן גדול:

◆

גליון הש"ס

גמ' ת"ל אשר לו. עי' מגילה דף ט ע"ב תוס' ד"ה אין:

עין משפט נר מצוה

נג א מיי' פ"ה מהל' עבודת יוה"כ הל' יג:

א ב מיי' פי"א מהל' שגגות הלכה א:

ב ג מיי' פ"ג מהלכות ביאת מקדש הלכה יב סמג לאוין דש:

ג ד מיי' פ"ו מהל' בית הבחירה הל' יא ופ"ה מהל' סנהדרין הלכה א סמג עשין קסג:

ד ה מיי' פ"ו מהל' בית הבחירה הלכה יב יג:

◆

מוסף רש"י

והאי אשר לו כו'. אשר לו כתב ביה תלתא זימני, למעוטי צבור ואחיו הכהנים דלא מדידהו אתי, תלתא אשר לו כתיבי ביה בתרי קראי, והקריב אהרן וגו' והקריב תניינא ושחט את פר החטאת אשר לו (יומא נא:).

הדרן עלך שבועות שתים

על העיר. על ירושלים (סנהדרין ב. יד: סוטה מה.) **וצריך לקדש התוספת בשתי תודות ובשיר** (סנהדרין יד:).

◆

רבינו חננאל

בשלמא לר' שמעון היינו דבעינן שני וידוין ודם הפר. פי' ודם הפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו. כנגד דם השעיר הנעשה בפנים שמכפר על טומאת מקדש וקדשיו על ישראל. וידוי אחד מכפר על הכהנים כמו שמכפר שעיר הנעשה בחוץ על ישראל. וידוי שני מכפר בשאר עבירות על הכהנים כמו שמכפר שעיר המשתלח בשאר עבירות על ישראל. אלא לר' יהודה דאמר בשאר עבירות הכל מתכפרין בשעיר המשתלח. וידוי שני בפר כהן גדול למה בחד וידוי ודם הפר סגי ליה. ופריק לר' יהודה שני וידוין כנגד שעיר הנעשה בחוץ. וידוי הראשון לו לכהן גדול להתכפר בו. והשני להתכפר בו כהנים שנקראו ביתו שנאמר בית אהרן ברכו את ה' כדתנא דבי ר' ישמעאל יבא זכאי ויכפר על החייב ואל יבא חייב ויכפר על החייב שכך מדת הדין נוהגת: פ"ב מתני' ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע נטמא וידע ונעלמה ממנו הטומאה וזכור לקודש כו'.

הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת וכל שלא נעשית בכל אלו הנכנס לשם אין חייב עליה: [א][א]נטמא בעזרה ונעלמה ממנו טומאה וזכור את המקדש נעלם הימנו מקדש וזכור הטומאה נעלם ממנו זה וזה והשתחוה או ששהה בכדי השתחואה או בא לו בארוכה חייב בקצרה פטור זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה ואיזו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה [ב][ב]היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני °שיציאתו הנאה לו כביאתו: [ג]רבי אליעזר אומר [1]השרץ ונעלם ממנו על העלם שרץ חייב ואינו חייב על העלם מקדש [ד]רבי עקיבא אומר [1]ונעלם ממנו והוא טמא על העלם טומאה חייב ואינו חייב על העלם מקדש [ה]ר' ישמעאל אומר [1]ונעלם [2]ונעלם שתי פעמים [ג]לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש: **גמ'** [ו]אמר רב פפא לאביי שתים שהן ארבע שתים שהן שש הויין ידיעות הטומאה תחלה וסוף ידיעות הקודש תחלה וסוף ידיעות מקדש תחלה וסוף ולטעמיך תמני הויין דהא איכא טומאה דקודש וטומאה דמקדש תחלה וסוף הא לא קשיא שם טומאה אחת היא מכל מקום שית הויין אמר רב פפא לעולם תמני הויין וארבעי קמייתא דלא מייתן ליה לידי קרבן לא קא חשיב ארבעה בתרייתא דמייתן ליה לידי קרבן קא חשיב ואיכא דאמרי אמר רב פפא לעולם תמני הויין וארבעי קמייתא דליתנהו בכל התורה כולה קא חשיב ארבעי בתרייתא דאיתנהו בכל התורה כולה לא קא חשיב בעי רב פפא נעלמו ממנו הלכות טומאה מהו היכי דמי אילימא דלא ידע אי שרץ טמא אי צפרדע טמא זיל קרי בי רב הוא לעולם דידע בטומאת שרץ וכגון דנגע בכעדשה ולא ידע כעדשה אי מטמא אי לא מטמא מאי כיון דידע דמטמא שרץ בעולם ידיעה היא או דלמא כיון דכעדשה לא ידע אי מטמא אי לא מטמא העלמה היא [ד]תיקו בעי רבי ירמיה בן בבל שעלה לארץ ישראל ונעלם ממנו מקום מקדש מהו אליבא דמאן אי אליבא דרבי עקיבא דבעי ידיעה בתחלה הא לא מחייב על העלם מקדש אי אליבא דרבי ישמעאל דמחייב על העלם מקדש הא לא בעי ידיעה בתחלה לא צריכא [ט]אליבא דרבי דבעי ידיעה בתחלה ומחייב על העלם מקדש ואמר [ח]ידיעת בית רבו שמה ידיעה מאי כיון דידע דאיכא מקדש בעולם ידיעה היא או דלמא כיון דמקומו לא ידע ליה העלמה היא [ה]תיקו: אחד הנכנס לעזרה וכו': מנא הני מילי אמר רב שימי בר חייא דאמר קרא [3]ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו

וכן

פנימית וחיצונה מפרש בגמרא [טו:]: ונאכלת ונשרפת נמי מפרש בגמרא [טו:]: **נטמא בעזרה.** וידע שנטמא: **השתחוה.** בהעלם זה: **או ששהה כדי השתחואה.** בגמרא [טז:] מפרש שיעורא: **או שבא לו בארוכה.** שיצא לו דרך ארוכה שיש קצרה הימנו לצאת: **חייב.** ואפי' לא שהה תחלה. ושיעורין הללו הלכה למשה מסיני הם במי שנטמא בתוך העזרה: **בקצרה פטור.** היכא דלא השתחוה ולא שהה: **זו היא.** טומאה שאירעה לו בתוך עזרה: **זו היא מצות עשה שבמקדש.** דיש כאן מצות עשה וישלחו מן המחנה וגו' וכל טמא לנפש (במדבר ה): **שאין חייבין עליה.** בית דין פר בהוראה ולא כהן משיח כדמפרש בגמרא [יז:]: **ואיזו היא מצות עשה שבנדה כו'.** איידי דתנא בהוריות (דף ח:) אין חייבין על עשה שבמקדש אבל חייבין על עשה שבנדה קתני הכא איזו היא מצות עשה שבמקדש ואיזו היא שבנדה: **היה משמש עם הטהורה.** היינו דומיא דעשה שבמקדש שאירעה לו הטומאה משבא בהיתר לידי כניסה: **ואמרה לו נטמאתי.** עכשיו ופירש מיד בקושי האבר: **חייב.** אלא יעמוד בלא דישה עד שימות האבר ויפרוש בלא קושי וזהו עשה ובגמרא [ט] יליף לה: **השרץ ונעלם.** או בנבלת שרץ טמא ונעלם ממנו (ויקרא ה): **ר' עקיבא אומר כו'.** בגמרא [י] מפרש מאי בינייהו: **גמ' ה"ג אמר רב פפא לעולם תמני הויין וארבעי בתרייתא דמייתן ליה לידי קרבן קחשיב כו'.** ידיעות אחרונות מודיעות אותו שחטא. ואית דגרסי ארבעי קמייתא דמייתן ליה לידי קרבן קא חשיב ואין נראה לי דא"כ מאי איכא דאמרי אם מפני שנוי הטעם אין דרך הש"ס לומר כן ולא ישאל אחריו מאי בינייהו: **ארבעי בתרייתא.** ידיעות שבסוף איתנהו בכל התורה שאין אדם מביא חטאת אא"כ נודע לו שחטא: **ארבעי קמייתא.** ידיעות שבתחלה: **ליתנהו בכל התורה.** שהאוכל חלב בשוגג אפילו לא נודע לו על חתיכה זו מעולם שהיא חלב ולאחר אכילה נודע לו חייב: **נעלמו ממנו הלכות טומאה.** כשנגע בשרץ וידע שנגע בשרץ אבל אינו יודע שהוא טמא: **אי שרץ מטמא.** כגון הצב והלטאה שדומין לצפרדע וסבור שאינו מטמא: **זיל קרי בי רב הוא.** תינוקות של בית רבן קורין החולד והעכבר והצב [ויקרא יא] הלכך אין זו העלמה ויש כאן ידיעה בתחלה וכשאכל את הקדש נעלמה ממנו נגיעה ראשונה יש כאן ידיעה בתחלה והעלם אחריה ולכשיודע לו בסוף יהא חייב: **ידיעה היא.** ידיעה בתחלה יש כאן: **העלמה היא.** ואין כאן ידיעה בתחלה: **בן בבל.** שיודע שיש מקדש בירושלים אבל אין יודע מקומו מהו איכא ידיעה בתחלה או דלמא הא דתנן נעלם ממנו מקדש במי שהכיר בו כבר קאמר: **הא לא בעי ידיעה בתחלה.** כדאמרינן בשילהי פירקין (דף יט:): **אליבא דרבי.** דאמר בשמעתא קמייתא בפרקין קמא (דף ד.) דבעי ידיעה בתחלה ומחייב על העלם מקדש: **ידיעה היא.** למיהוי ידיעה בתחלה: **או דלמא כיון דמקומו לא נודע לו.** מעולם אין כאן ידיעה בתחלה. ולא דמי לידיעת בית רבו דטומאה דאילו התם למד שהשרץ מטמא וכשנגע בו ידע שנגע בשרץ אבל לא נזכר לו להכיר שהוא טמא בנגיעה זו התם קאמרינן כיון שלמד שהנוגע בשרץ טמא וזה ידע כשנגע אין זה העלם אבל זה לא ידע מקום מקדש מימיו אין כאן ידיעת בית רבו: **מה"מ.** דבעינן כל הני לתוספת עזרה:

וכן

ארבעי קמייתא דלא מייתי ליה לידי קרבן כו'. זאת הגירסא עיקר וכן נראה לקונטרס אע"פ שפ"ה בריש מסכת שבת (דף ג. ושם) הנהו דאתו לידי חיוב חטאת קחשיב דהיינו העקירות לא קשיא מידי דהתם מיירי בזה עוקר וזה מניח ובהנחה אין המניח יכול לבא לידי חיוב חטאת אבל העוקר היה יכול לבא לידי חיוב חטאת אם היה גומר הוצאה אבל הכא בידיעה ראשונה לא נתחייב ובידיעה האחרונה נתחייב: **זיל** קרי בי רב הוא. והוי כמו שיש כאן ידיעה שהיה לו לשאול כיון שדבר זה ידוע לתינוקות אבל שרץ דמטמא בכעדשה דבסמוך אין ידוע אלא לתלמידים וא"ת תיפוק ליה דידע בבית רבו כשלמד דצב מטמא וי"ל בשלא למד אלא ראה שהעולם נזהרים ולא ידע באיזה א"נ למד ולא הבין בין צב לצפרדע מעולם ועוד יש לפרש זיל קרי בי רב הוא כלומר הרי ע"כ למד בבית רבו שצב כתיב בפרשה ובתינוק שנשבה ליכא לאוקומה כיון שיודע לחד מינייהו מטמא: **ונעלם** ממנו מקום מקדש מהו. לפי מה שפי' דחשיב ידיעה מה שהיה לו לשאול צריך לפרש דבזמן הזה מיירי שאין מצוי לישאל היכן מקומו ומ"מ נקט בן בבל לפי שבני א"י רגילין להכיר יותר ויש תימה אמאי לא חשיב בכך ונעלם מכלל דידע כמו ונעלמה מעיני כל חי (איוב כח) דגבי תורה: **או** דלמא כיון דמקומו לא ידע ליה העלמה היא. פי' בקונטרס דלא דמי לידיעת בית רבו דהתם ידע ששרץ מטמא וכשנגע (א) בשרץ לא נזכר לו שלמד שיהא טמא בנגיעה זו משמע דלא הויא ידיעת בית רבו ידיעה אא"כ ידע בשעת נגיעה שנגע בשרץ ולעיל בפ"ק (דף ה.) דפריך ומי איכא דלית ליה ידיעת בית רבו ומשני משכחת לה בתינוק שנשבה בין הנכרים ה"מ לשנויי כגון שלא ידע בשעת נגיעה שנגע בשרץ:

שאין

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הל' כא כב כג ופי"א מהלכות שגגות הלכה (ב) ג:

ו ב מיי' פ"ד מהל' איסורי ביאה הלכה יא סמג לאוין קיא ועשין רמג טוש"ע י"ד סי' קפה סעיף ד:

ז ג מיי' פי"א מהל' שגגות הל' א והל' ב:

ח ד ה מיי' שם הל' ג:

◆

רבינו חננאל

ומקשי רב פפא והא שש ידיעות הן. ידיעת מקדש ונעלם ממנו שהוא מקדש ובא בתוכו ואח"כ נודע לו הרי שתי ידיעות. וכן ידע שזה בשר קדש ונעלם ממנו שהוא קדש ואכלו ואח"כ נודע לו שהיה קדש הרי שתי ידיעות. ושתים בטומאה ידע שזה שרץ או מת או נבלה וכיוצא בהן ונגע בהן ונעלם ממנו הטמאה ונכנס למקדש או אכל בשר (שרץ) [קדש] ואחרי כן נודעה לו הטומאה הרי שש ידיעות. אמאי תני שתים שהן ארבע. ואמרי ליה ולטעמיך תמני הויין. שתים בטומאת קדש ושתים בטומאת מקדש. ופרקי' שם טומאה אחת היא. כלומר בין בקדש בין במקדש ידיעות שרץ ומת ונבילה וכיוצא בהן היא הטומאה הראשונה בזה ובזה אחת היא. לפיכך לא צריך. מכל מקום שית הויין אמאי תני ארבע. והדר ביה רב פפא ואמר לעולם תמני הויין וארבע ידיעתא קמיית' דליתנהו בכל התורה קא חשיב. דלא אשכחנן ידיעה דכתיבא בתורה אלא אחרי החטא כדכתיב ונודעה החטאת אשר חטא עליה וגו' וכתיב נמי או הודע אליו חטאתו אשר חטא. והני ידיעות דבתר החטא כיון דמפרשי באורייתא לא אצטריך למתננהי. כי אצטריך להני קמייתא דלא כתיבי אי נמי ידיעתא בתרייתא דמייתן ליה לידי קרבן. כדכתיב ונודעה החטאת והקריבו הקהל פר בן בקר. או הודע אליו חטאתו והביא (א) את קרבנו שעירת עזים קא חשיב. אבל ידיעתא קמייתא דלא מייתן ליה לידי קרבן דהא לא ידע ליה דחטא אמאי מייתי הלכך לא חשיב להו: בעי רב פפא ידע דשרץ ודאי מטמא [ולא ידע] דבכעדשה מן השרץ מטמא אי לא. ונגע בו ונעלם ממנו אי מטמא בכעדשה אי לו: ונכנס למקדש או אכל קדש ואח"כ נודע לו דכעדשה מטמא מאי. ונעלם קרינא ביה וחייב אי לא. ועלתה בתיקו: בעיא דר' ירמיה במי שנעלם ממנו המקדש אליבא דר' ישמעאל ור' עקיבא מפורשת חלוקתם בהעלם מקדש בסוף זה

מסורת הש"ס

א) [עי' תוס' לקמן טז: ד"ה נטמא], ב) [לקמן יח.], ג) נדה כח:, ד) לעיל ג., ה) [כריתות יט.], ו) [נ"ל אמר ליה רב פפא], ז) [לעיל ד.], ח) [לעיל ה.], ט) [לקמן יז:], י) [לקמן יח:],

◆

תורה אור השלם

1. אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא אוֹ בְנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טָמֵא וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשֵׁם: ויקרא ה ב

2. אוֹ כִי יִגַּע בְּטֻמְאַת אָדָם לְכֹל טֻמְאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשֵׁם: ויקרא ה ג

3. כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תַּבְנִית כָּל כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: שמות כה ט

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה או וכו' וכשנגע ידע שנגע בשרץ ולא נזכר:

◆

גליון הש"ס

גמ' שיציאתו הנאה לו כביאתו. עיין בחי' ספר כתובה לכתובות דף נא ע"ב ד"ה ופליגא דרבא:

◆

מוסף רש"י

על העלם שרץ. שנטמא וידע ובשעה שנכנס נעלם ממנו טומאה, חייב (נדה כח:). **ואינו חייב על העלם מקדש.** אם כשנכנס למקדש זכור לטומאה ונעלם ממנו מקדש ונכנס, שאינו סבור שזה מקדש וכשיצא נזכר, פטור (שם). **ידיעת בית רבו.** שלמד בבית רבו (לעיל ה.).

◆

רבינו חננאל (המשך)

הפרק ואמר לא צריכא לרבי דבעי ידיעה בתחלה ומחייב על העלם מקדש כמו שפירשנו למעלה. ועלתה בתיקו. הא דר' ישמעאל ור' עקיבא ורבי מפורש בראש הפרק הראשון: **מתני'** אחד נכנס לעזרה ואחד נכנס לתוספת העזרה שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ובנביא ובאורים ותומים ובסנהדרין של שבעים ואחד ובשתי תודות ושיר וכו': מנהני מילי אמר רב שימי בר חייא דאמר קרא ככל אשר אני מראה אותך וגו'

א) מלת את מיותרת ואולי חסר כאן וצ"ל גם המקרא דכתיב גבי נשיא.

וכן תעשו לדורות מתיב רבא א) [א]כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן [1][ב]מכאן ואילך עבודתן מחנכתן ואמאי ונימא וכן תעשו לדורות שאני התם דאמר קרא [2]וימשחם ויקדש אותם °אותם במשיחה ולא לדורות במשיחה אימא אותם במשיחה לדורות או במשיחה או בעבודה אמר רב פפא אמר קרא [3]אשר ישרתו בם בקדש תלאן הכתוב בשירות השתא דכתב רחמנא אשר ישרתו אותם למה לי אי לא כתב רחמנא אותם הוה אמינא הני הוא דבמשיחה לדורות במשיחה ובעבודה דהא כתב וכן תעשו מיעט רחמנא אותם במשיחה ולא לדורות במשיחה: ובשתי תודות: תנא ב) [ג]שתי תודות שאמרו בלחמן ולא בבשרן מנהני מילי אמר רב חסדא דאמר קרא [4]ואעמידה שתי תודות גדולות ותהלוכות לימין מעל לחומה מאי גדולות אילימא ממין גדול ממש נימא פרים אלא גדולות במינן מי איכא חשיבותא קמי שמיא ג) והתניא ד) נאמר בעולת בהמה [5]אשה ריח ניחח בעולת העוף [6]אשה ריח ניחח במנחה [7]אשה ריח ניחח מלמד שאחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לאביו שבשמים אלא גדולה שבתודה ומאי ניהו [ד]חמץ דתנן ה) התודה היתה באה מן חמש סאין ירושלמיו' שהן שש מדבריות שהן שתי איפות והאיפה שלש סאין [ה]עשרים עשרון עשרה לחמץ ועשרה למצה [ו]ובמצה שלשה מינין חלות רקיקין ורבוכה אמר רמי בר חמא [ז]אין העזרה מתקדשת אלא בשירי מנחה מאי טעמא כירושלים מה ירושלים דבר הנאכל בה מקדשה אף עזרה דבר הנאכל בה מקדשה אטו לחמי תודה בעזרה מי לא מתאכלי [ח]אלא כירושלים מה ירושלים דבר הנאכל בה ויוצא ממנה נפסל אף עזרה דבר הנאכל בה והיוצא ממנה נפסל אי מה להלן חמץ אף כאן חמץ ותסברא מנחת חמץ מי איכא

וכי

וכן תעשו. קרא יתירא למידרש לדורות. ובימי משה דהוא ו) מלך ונביא ואחיו כהן גדול ואורים ותומים ושבעים זקנים: ז) **שתי תודות.** מנחמיה בן חכליה גמרינן: **משיחתן.** בשמן המשחה מקדשתן קדושת הגוף לכלי שרת ולקדש את הנכנס לתוכו: **מכאן ואילך.** כלי הדורות לא נמשחו אלא התחלת עבודתן מחנכתן לקדושה וחינוך לשון התחלה: **אימא אותם במשיחה.** ולא בעבודה. לדורות אי בעי במשיחה אי בעי בעבודה: **תלאן בשירות.** (א) מדכפל קרא בלשניה כלי השרת אשר ישרתו שנעשו כלי שרת ע"י שירות: ה"ג **אי לאו כתיב אותם הוה אמינא לדורות במשיחה ובעבודה דהא כתב וכן תעשו במשיחה וכתיב ושרתו לשירות ובעי תרתי קמ"ל למעטינהו ממשיחה.** דאי לאו להכי אתא למאי אתא אי למימרא לדורות לא מיקדשי במשיחה לחודה לישתוק קרא מיניה ונפקא לן מאשר ישרתו: **בלחמן ולא בבשרן.** הלחם היו נושאין שני לחמי תודה: **מנא ה"מ.** דבלחמן קאמר: **ואעמידה שתי תודות.** נחמיה קאמר בספר עזרא ח) כשנבנית חומת ירושלים ובא לקדש את העיר ואעמידה שתי תודות גדולות אצל החומה מבחוץ ותהלוכות לימין מעל החומה ט) להקיף את העיר בתהלוכות שהלכו דרך ימין כשפניהם לחלל העיר הלכו תמיד לצד ימינם עד שהקיפו את כולה: **ממין גדול.** ובבשר קאמר קרא וגדולות דקאמר ממין גדול של בקר ולא של צאן: **גדולות במינן.** מאותו מין שהיו שהביאו גדולות ולא קטנות: **אלא גדולות שבתודה.** ועל כרחך בלחם קאמר ואשמעינן דשל חמץ היו שהן גדולות שבלחמי תודה: **דתנן.** שחלות החמץ גדולות משל מצה: **שהן שש מדבריות.** שהוסיפו על המדות שתות מלבד שהכניסו שש חלקים ראשוני' בחמש והוסיפו חלק ששי מבחוץ: **שהן שתי איפות.** שהאיפה שלש סאין והם עשרים עשרונות שהאיפה עשר עשרונות כדכתיב (שמות טז) והעומר עשירית האיפה וגו': **עשרה לחמץ ועשרה למצה.** יליף מקרא במסכת מנחות [עז:] והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן [ויקרא ז] הרי מין אחד ורקיקי מצות משוחים בשמן [שם] הרי שני מינין של מצה סלת מרבכת חלות בלולות בשמן [שם] הרי שלשה מינין של מצה וכתיב בתריה על חלות לחם חמץ יקריב וגו' כנגד מצה הבא חמץ שיהא סלת במין החמץ כנגד שלשה מינין שבמצה: **ובמצה שלשה מינין.** כדפרישנא וילפינן התם מקראי שיש בכל מין עשר חלות. אלמא חלות החמץ גדולות כשלש של מצה: **בשירי מנחה.** בחלות של שירי מנחה הנאכלת לכהנים והאי קידוש דנחמיה ועזרא בקידוש העיר כתיב אבל עזרה שהוסיפו עליה מקיפים אותה בשירי מנחה: **אטו לחמי תודה בעזרה מי לא מתאכלי.** אם רצו כהנים י) לאכול בקדשים מי מעכב עליהם: במנחה כתיב (ויקרא ו) בחצר אהל מועד יאכלוה ואם יצאה לחוץ נפסלה ותודה ולחמה נאכלין בכל העיר ואם יצאו חוץ לחומה נפסלין הלכך ירושלים נתקדשה בלחמי תודה שנאכלין בה ואם יצאו ממנה נפסלין ועזרה נתקדשה בשירי מנחה שנאכלין בה ואם יצאו ממנה נפסלין: ה"ג **ותסברא מנחת חמץ מי איכא.** ולא גרסינן וכי תימא ה"נ מנחת חמץ מי איכא דהאי ותסברא שינויא הוא למימר דעל כרחך במצה נתקדשה דחמץ בשירי מנחה לא משכחת לה: **מנחת חמץ מי איכא.** הא כתיב (שם ב) כל המנחה אשר תקריבו לה' לא כ) תאפה חמץ:

וכי

(לעיל יד.) **שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות.** ואם תאמר דבפ"ק דסנהדרין (דף ג.) לא חשיב אלא ע"א וי"ל דהתם לא חשיב אלא מילי דסנהדרין ותדע דתנן נמי התם אין מוציאין למלחמת הרשות אלא בב"ד של ע"א ולא תני מלך ויועץ ואורים ותומים אע"ג דבעינן להו כדמסיק התם בגמרא (דף טז.) מקרא ואם תאמר הדתנן התם אין דנין לא את השבט כו' ומוקי לה עולא בגמ' (שם) בבאין על עסקי נחלות כתחלתו מה תחלתו בע"א כו' אי מה תחלתו בקלפי ואורים ותומים וכל ישראל וכו' ומאי קושיא אה"נ דניבעי אורים ותומים וכל ישראל והא דלא חשיב להו התם במתני' (דף ג.) משום דלא איירי אלא במילי דסנהדרין ויש לומר מדכייל להו בהדי נביא השקר וכהן גדול משמע ליה דלא בעינן אלא ע"א דומיא דידהו מאי אמרת דשבק למיתני אורים ותומים משום דלא איירי אלא במילי דסנהדרין אם כן ליתנינהו באפי נפשייהו דלא אתו למיטעי לשוינהו כנביא השקר: **וכן תעשו לדורות.** פירש בקונטרס ובימי משה דהוא מלך ונביא ואחיו כהן גדול ואורים ותומים ותימה אם כן בפ"ק דסנהדרין (דף טז:) בהעמדת סנהדרין לשבטים דילפינן ממשה דבמקום ע"א הוה קאי ליבעי נמי מלך ונביא ועוד אע"ג דאהרן היה בבנין משכן וכי נשאלו באורים ותומים לעשות משכן הלא קודם שנתכהן אהרן על ידי המלואים נעשה המשכן וקושיא ראשונה יש לתרץ דהכא מרבינן טפי משום דכתיב וכן תעשו דמשמע דאתא לרבויי כל הנך וא"ת כלים נמי ניבעו ע"א וכי תימא הכתוב תלאן בשירות דאין צריך אלא שירות הא בסמוך משמע דאי לאו אותם הוה אמינא דבעי משיחה ועבודה ואם כן השתא דכתב אותם למעוטי משיחה ע"א מיהא לא נימעוט וי"ל דאתא אותם לגלויי דוכן תעשו לא קאי אכלים ולא בעינן בהן לדורות דומיא דמשה: **מתיב רבא כל הכלים שעשה משה.** תימה ממשכן גופיה ה"ל למיפרך שיהא צריך משיחה לדורות כמו שנמשח בימי משה כדכתיב בקרא ל) כדאמר לקמן (דף טז:) גבי משכן ומקדש: **לדורות אי בעי במשיחה אי בעי בעבודה.** הכא לא בעי למיפרך לדורות במשיחה ובעבודה כדקאמר בסמוך דאותם משמע למעוטי משיחה לדורות: **ללמדך שאחד המרבה כו'.** אע"ג דאמר (יומא דף לד:) האחד המיוחד שבעדרו וגבי פרה אדומה נמי אמרינן (לעיל דף יא:) שאם מלא נאה הימנה מלוה לפדות מ"מ לא היה לו להתפאר בכך כיון שמצוה בזה כמו בזה אם מתכוין לשם שמים: **אין עזרה מתקדשת אלא בשירי מנחה.** תימה למאן דאמר בפ"ב [דזבחים] (דף קיג. ושם) דאין מנחה בבמה היאך מתקדשת בשלמא בימי עזרא איכא למימר דסבר כמ"ד קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא ועזרא זכר בעלמא הוא דעבד אבל בימי שלמה ויהושע קשיא וכ"ת דקדשה במנחת העומר והא בסוכות היה הקידוש בימי שלמה כדאמר במועד קטן (דף ט.) וכדמוכחי קראי ויש לומר כיון שהכל בא בבת אחת הקידוש ועשיית מנחה לא חשבינן מנחה בבמה ובקמילה ובהקטרה היתה מקומה מתקדש וכל העבודה היתה מחנכתה ומתקדש מקומה א"נ כיון דלא אפשר לא צריך והא דקאמר הכא דאין מתקדשת °היינו היכא דאפשר כגון שבאין להוסיף על העזרה: **ויוצא ממנה נפסל.** ואם תאמר הר הבית היכי קדיש שאין דבר נאכל בו שיוצא ממנו נפסל ויש לו קדושה בפני עצמו שהוא מחנה לויה וכן בתי ערי חומה דמוכח לקמן (דף טז.) שנתקדשו והא אין דבר שנפסל ביוצא ויש לומר היכא דלא אפשר לא אפשר כדמוכח בשמעתא:

[שייך לע"ב] **בשחיטת כבשים הוא דקדשי.** ולמאן דאמר תנור מקדש נמי לא מצי אפי להו מאתמול דלא ליפסלו בלינה ופלוגתא היא בפרק שתי הלחם (מנחות דף מה:):

אין

מסורת הש"ס

א) סנהדרין טז: יומא יב:, ב) [תוספ' סנהד' פרק ג], ג) [צ"ל והתנן], ד) [מנחות קי.], ה) שם עו:, ו) בס"א: הוא היה, ז) [דיבור זה שייך לעיל במשנה יד.], ח) [נחמיה יב], ט) [מעל לחומה. רש"ש], י) לאכול בה קדשים כצ"ל [והריעב"ץ הגיה לאכלן בקודש], כ) [צ"ל תעשה], ל) [צ"ל וכדאמר. רש"ל],

תורה אור השלם

1. כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תַּבְנִית כָּל כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: שמות כה ט
2. וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה לְהָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ וְאֶת כָּל כֵּלָיו וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת כָּל כֵּלָיו וַיִּמְשָׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם: במדבר ז א
3. וְלָקְחוּ אֶת כָּל כְּלֵי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָם בַּקֹּדֶשׁ וְנָתְנוּ אֶל בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתָם בְּמִכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל הַמּוֹט: במדבר ד יב
4. וָאַעֲלֶה אֶת שָׂרֵי יְהוּדָה מֵעַל לַחוֹמָה וָאַעֲמִידָה שְׁתֵּי תוֹדֹת גְּדוֹלֹת וְתַהֲלֻכֹת לַיָּמִין מֵעַל לַחוֹמָה לְשַׁעַר הָאַשְׁפֹּת: נחמיה יב לא
5. וְקִרְבּוֹ וּכְרָעָיו יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיְיָ: ויקרא א ט
6. וְשִׁסַּע אֹתוֹ בִכְנָפָיו לֹא יַבְדִּיל וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ: ויקרא א יז
7. וֶהֱבִיאָהּ אֶל בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֻמְצוֹ מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל לְבֹנָתָהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אַזְכָּרָתָהּ הַמִּזְבֵּחָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ: ויקרא ב ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תלאן בשירות מדכפל. נ"ב עי' בסנהדרין דף טז ע"ב:

גליון הש"ס

גמ' אותם במשיחה ולא לדורות. עיין מנחות דף ז ע"ב תוס' ד"ה ר' יאשיה: תוס' ד"ה אין וכו' היינו היכא דאפשר. עיין טורי אבן ר"ה דף ז ע"ב ד"ה מידי דתליא במעשה:

רבינו חננאל

וכן תעשו לדורות. משה רבינו מלך ונביא. אהרן באורים ותומים. וע"א זקנים ובשתי תודות אלו המלואים א) וכתיב וכן תעשו. כל שלא נעשית בכל אלה. הנכנס לשם אין חייבין עליה. תנא שתי תודות שאמרו בלחמן ולא בבשרן: ואוקימנא בחמץ שבתודה שהוא מין גדול שבהן מד' מינין לחם בתודה הן חלות ורקיקין ורבוכה. וכנגדן חלות חמץ עשרה עשרונות. ואלו השלשה מינין חלות ורקיקין ורבוכה עשרה עשרונות

עין משפט נר מצוה

ט א ב מיי' פ"א מהל' כלי המקדש הל' יב:

י ג ד מיי' פ"ו מהל' בית הבחירה הל' יב:

יא ה מיי' פ"ט מהל' מעשה קרבנות הל' יז:

יב ו מיי' שם הל' יח:

יג ז ח מיי' פ"ו מהל' בית הבחירה הל' יג:

מוסף רש"י

וכן תעשו לדורות. מה משכן על פי משה, והוא במקום סנהדרי גדולה, אף לדורות על פי סנהדרי גדולה (סנהדרין טז:). **משיחתן מקדשתן.** כדכתיב (במדבר ז) וימשחם ויקדש אותם, **מכאן ואילך.** לא נמשחו כלים חדשים שנעשים שם, כדאמרינן אותם במשיחה (יומא יב:) **כלים שעשו אחרי כן עבודתן מחנכתן.** משעה שמתחנכים בעבודה מתקדשין (סנהדרין טז:). **אותם במשיחה.** אותם מיעוטא הוא (שם). **שאחד המרבה.** להביא קרבנות (מנחות קי.). **שהן שש מדבריות.** דאילו סאה ירושלמית היתה יתירה על של מדבר שתות, ואותן שש מדבריות הן שתי איפות. שהאיפה ג' סאין, שהן כ' עשרונות, דכתיב (שמות טז) והעומר עשירית האיפה, דעומר הוא עשרון ונמצא י' עשרונים באיפה וב' איפות הן כ' עשרונות (מנחות עז:). **עשרה לחמץ ועשרה למצה.** די' חלות היו חמץ ובמצה ג' מינין וכל אחד היה של י' חלות, נמצא במצה שלשים חלות של י' עשרונות, נמצאו שלש עשרונות ושליש עשרון לכל מין ומין, וג' חלות לעשרון, שמכל עשרון היה עושה ג' חלות של מצה, דשלשים חלות לא היו אלא י' עשרון (שם עז.).

רבינו חננאל (המשך)

נמצא החמץ כנגד ג' מינין הללו. והוא הגדול שבארבעתם. אבל חשיבותא בקרבנות קמי שמיא ליכא דתנן בסוף מנחות נאמר בעולת בהמה ריח ניחוח ובעולת העוף ריח ניחוח ללמדך שאחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים: **ירושלמי** רב אמר בתחלה ויעל דוד בדבר גד. דוד זה המלך. בדבר גד זה נביא. ויחל שלמה לבנות את בית ה' ב) מפני שהיתה תורפת ירושלים שם והיתה יכולה להכבש משם: אמר רמי בר חמא אין עזרה מתקדשת אלא בשירי מנחות כירושלי' מה ירושלים דבר הנאכל בה כגון תודה ואם יוצא חוץ לירושלים נפסל כך העזרה מתקדשת בדבר הנאכל בו והוא שירי מנחות. ואם יוצאות חוץ לעזרה נפסלות. אי מה תודה בחמץ מתקדשת אף שירי מנחות בחמץ מתקדשות. וכי משכחת בשירי מנחות חמץ.

א) עי' רשב"א.

ב) עי' ירושלמי כאן ובפ"א דסנהדרין.